Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушнызы! *Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!*

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ
Адрес: Йошкар-Ола, Совет пӧрт, „Ямде лий" редакций

23 майыште столица Москва гыч Северный Америкыш перелетым ыштыше лӱддымӧ сокол-шамычым Владимир Коккинаки ден Михаил Гордиенком шокшын вашлийын. Вокзал воктенсе площадьыште торжественный митинг лийын. Сӱретыште: Коккинаки ден Гордиенко йолташ-шамыч.

1-ше созыв СССР Верховный Советын Кумышо Сессийже

25 майыште, 2 час кечывалым, Кремльыште, СССР Верховный Советын заседаний залешыже Союз Советын III сессийже почылтын.

Сессийым Союз Советын Председательже депутат А .А Андреев почын.

А. А. Андреев йолташ Союз Советын Кумышо Сессиешыже овчен налашлан пуртымо вопрос-шамычым оглашатла. Депутат М. Д. Багиров Союз Советеш овчен налашлан пуртымо вопрос шамычым Союз Советын Кумышо Сессий паша радамыш пурташ предлагатла.

Союз Совет тыгай овчышаш паша радамым единогласно утверждатлен:

1. 1939 ийлан СССР Государственный бюджетым утвердитлымаш да 1937 ийыште СССР Государственный бюджетым шуктымо нерген отчетым утвердитлымаш.

СССР Калык Комиссар-шамыч Совет вноситла:

2. СССР Промышленный строительство Калык Комиссариатым образоватлымаш нерген;

3. Союзный республиклаште автомобильный транспорт Калык Комиссариат-шамычым образоватлыме нерген;

4. Кокымшо ден Кумышо Сессий Коклаште приниматлыме да СССР Верховный Советеш утвердитлышашлык СССР Верховный Совет Президиумын Указше-шамычым утвердитлыме нерген.

Депутат Алемасов йолташын предложенийже почеш первый вопросым Союз Совет ден Национальность Совет пырля лийше заседаниышыште колышташ манын Союз Совет пунчалым луктеш.

25 майыште, 4 час кечывалым, Кремлеш СССР Верховный Советын заседаний залешыже Национальность Советын Кумышо Сессийже почылтын. Сессийым Национальность Советын Председательже депутат Н. М. Шверник почын.

Национальность Советын Кумышо Сессийыштыже Союз Советын заседанийыштыже приниматлыме овчышаш паша радамымак единогласно утверждатлат.

Первый вопросым Национальность Совет ден Союз Советын пырля заседаниешышт колышташ Национальность Совет пунчалым луктеш.

25 майыште, 7 час кастене, Кремлеш, СССР Верховный Советын заседаний залешыже Союз Совет ден Национальность Советын первый пырля заседанийышт лийын.

Председательствоватла—Союз Советын Председательже депутат А. А. Андреев

Пырля лийше заседанийыште: 1939 ийлан СССР государственный бюджет да 1937 ийыште СССР государственный бюджетым шуктымо верген доклад дене СССР Финансе Калык Комиссар А. Г. Зверев йолташ выступатле н.

ШКОЛЛАШТЕ ПРОВЕРОЧНЫЙ ИСПЫТАНИЙ

Кок ийлан кодшо иктат уке

Александра Андреевна Кугу-шокшем неполный средний школын (Шернур район) III-шо классшым туныкта. Тудын классыштыже 46 йоча тунемеш. Туныктымо пашам сайын шыдымылан лийын чыланат III-шо классым пытареныт.

Отлично тунемше-шамычлан, Паймаков Клим ден Яндыбаев Семонлан школа похвальный грамотым пуэн.

— Сайын кавыза, книгам утыж дене ида луд—вуйда ноя, — Александра Андреевна шыже марте канаш кайше ученик-шамычлан шыман умылтара.

Йоча - шамыч чыланат куаненыт, учительлан таум ыштат. Кузе от куане, вет нуно таче гыч чыланат нылымше классыште тунемшылан шотлалтыт. Ий мучко тунемме нигӧнат арам лийын огыл.

Смоленцев Данил ден Березин Андрюша.

Сайын возышна

Испытанийын первый кечыже. Звонок йӱк шергылт мек чыланат классыш пурен шична. Таче мемнан классыште марий йылме дене диктант лиеш.

Туныктышо Иван Михайлович толын пурышат, мемнан дене поснак шыман здоровитлыш.

Диктант тӱҥале. Ме чыланат учительын кажне мутшым сайын колыштын возышна. Тыге возымына дене результат сай лийын. Чикулаев Егор, Степанов, Ипатов, Кушаков письменный пашам эн сайын ыштеныт. Нунылан Иван Михайлович отлично отметкым шынден.

Кушаков Зосим.
Арын НСШ, 7-ше класс, Морко район.

Йошкар-Ола 5 номеран начальный школын 1-ше „А" классыште тунемше-шамыч школа гыч каникулыш лектын каят. Учительница Варвара Васильевна тунемше-шамычым ужатен колта.
Фото А. Овечкинын.

Йошкар-Ола 7 номеран школын 5-ше классыште арифметика дене проверочный испытаний.
Фото А. Овечкинын.

ЧЫЛА ПРЕДМЕТ ДЕНАТ ОТЛИЧНО СДАТЛЕМ

Павлов Алеша IV-ше классыште кажне чырыкыште хорошо да отлично отметка дене тунемын. Тудо кечым кодыде, опоздатлыде школыш коштын. Дисциплинже сай ыле.

Выпускной испытанийлалнат тудо сайын ямдылалтын. Але марте Алеша марий йылме дене устный да письменный, арифметика дене письменный испытанийым эртен. Тудо чыла предметым отлично сдатлен.

—- Мый испытаний годым ом волноватле, пумо пашам спокойно ыштем. Молан лӱдашыже, вет мый чот ямдылалтынам, шкалапем ушанем. Чыла предметымат отлично отметка дене сдатлаш ямде улам,—манеш Павлов Алеша.

С. Чайкина.
Пуял начальный школа, Йошкар-Ола район.

Мый эн первый отвечайшым

Испытанийышке мый куаныше, спокойно тольым, йӧршешат лӱдын омыл.

СССР Конституцийым туныктышо Иван Александрович классыш толын пурыш. Тудо таче поснак весела.

—Ида волноватле, моло гунамсе гаяк шкендам спокойно кучыза, шоналтен отвечайза,—мемнам шыматa тудо.

Мыланем эн первый отвечаяш логале. Билетым налмем годым изишак волноватлышым. Вопрос-шамычым лудымат, каньылын чучо. Кок вопросланат, сайын шоналтышымат, отвечаяш тӱҥальым. Иван Александрович сайын каласкалмемлан куанен. Ведомостьеш тудо мыланем отличным шындыш.

Ала молан Лаврентьева Мавя ден Кожина Маня йодмо деч овчич волноватлышт. Мом гын, нуват сайын ямдылалтыныт улмаш.

29 майыште физика дене испытаний. Тиде испытанийыште ме шкенам эше спокойно кучаш тӱҥалына.

Гребенщикова Галя.
Йошкар-Ола, 8-ше номеран школа.

ПИОНЕРСКИЙ КЕЧЕ ЛӰМЕШ КОСТЕР

23 майыште 6-шо номеран школеш Йошкар-Оласе пионер-шамычын костерышт лие.

Костерым ВЛКСМ Йошкар-Ола горкомын пионер отдел вуйлатышыже Згурская Люба почо. Первый мут Марпединститутын студентше Шалин Мишалан пуалтеш.

Шкенжын кӱчык да содержательный беседыштыже тудо пионерский организацийлан Владимир Ильич Ленинын лӱмжым пумылан 15 ий темме нерген раш каласкалыш. Костерыш толшо 238 пионер тудын беседыжым куанен колыштыч.

Беседа деч вара Пионер пӧртысӧ йоча-шамыч концертым ончыктеныт. Йочашамыч шуко марте ыштшалане. Варажым нуно духовой оркестр почеш танцоватленыт, тӱрлӧ онгай модыш дене модыныт.

49

ГРАНИЦА ВЕС ВЕЛНЕ

Китайский армийын пулеметчикше-шамыч северный Хунань курыклаште. (ТАСС фотохроника)

Китаец-шамыч японский разведчик отрядым пытареныт

Шукерте огыл 17 китаец-шамыч Юхешке (Шаньси провинций) японский разведкын пӧртышкыжӧ кенета пуреныт. Нуно японский разведчик-шамычым да вуын главаже—Накамурам пуштыныт.

Тидым чыла китаец-шамыч пеш осторожно ыштеныт, японский часовой-шамыч ужынат шуктен огытыл.

Палестиныште событий-шамыч

Английский печатьын увертарымыже почеш, Палестиныште положений напряженный лийын шога. 21 майыште Иерусалимыште—Палестинын столицыштыже—еврей-шамычын всеобщий забастовкыштым уэш кенета увертарыме. Олаште кевыт-шамычым петырме. Уремлаште еврей-шамыч масса дене погынат. Войска ден полиций ямде шогат.

Кандаш ияш китайский художник

Шукерте огыл Лондоныште кандаш ияш китайский художник — Плато - Чанын карикатур ден сӱрет-шамыч выставкыже лийын.

Тудын произведенийже-шамыч калык коклаште кугу успех дене пользоватлалтывыт—сайын сӱретлыме улмаш.

Немецкий йоча-шамыч. Иктыже 7 ияш, весыжлан 4 ий темын. Йӧсӧ илыш гынат, нуно оксалан лийын мурен, танцоватлен коштыт. Тыге урем воктен танцоватлен, мурен налме окса дене нуно ешыштым пукшен ашнат.

Испанский калык коклаште фашист-шамыч ваштареш ненависть кушкеш

Генерал Франко дек да тудын фашистский бандыже дек испанский калык враждебно относитла. Тидым испанийсе фашистский газета-шамычат признаватлыде огыт керт.

Испанийсе шемерым фашист шамыч преследоватлат гынат, пашазе кварталлаште „Интернационалым“ да революционный муро - шамычым мурымо йӱк чӱчкыдын шокта.

Испанийыште шужен илымаш

Фашист-шамычын озаланыме Испанийыште шужен илат. Кинде, шыл, ӱй, муно уке.

Чыла сатулан ак кӱзен. Продукт картычка дене гына колталтеш.

Шкенан эльыште

Водопьяновын арктический полетшо

24 майыште 10 час эрдене Советский Союзын Геройжо М. В. Водопьянов йолташ „Н — 170“ самолетеш Москва гыч Амдермышке чоҥештен. Водопьянов йолташ Амдерм—Желаний мыс—Уединений остров—Челюскин мыс районлаште эр ледовой преднавигационный разведкым ышта. Мӧҥгешла самолет Челюскин мыс—Известий остров—Белый остров—Амдерм маршрут дене чоҥешта.

Тиде чоҥештымаш дене северный морской корнышто ийын состояанийжым эреак эскерымаш ден изучатлымаш тӱҥалеш.

Выставкыш юный кандидат-шамыч

Ворошиловградский областьысе 47 пионер ден школьник - шамычым Всесоюзный ял озанлык выставкыш кандидатлан утвердитлыме.

Начальный школышто тунемше-шамыч Бурьян ден Степанова гектар гыч 32 центнер кечешудым налыныт. Тиде школын 7-ше классыштыже тунемше-шамыч Светлана Николаенко да Шура Колесникова ик гектар гыч 22 центнер шыдаҥым налыныт.

Ворошиловград оласе пионер-шамыч Коржин Володя ден Щербаков Витя, Лабода Юра ден Папюшкин Ваня выставкыш наҥгаяш электрический моторчикан комбайнын макетшым ыштен ямдыленыт.

Латкуд рекорд

16 майыште самырык пилот-воздухоплаватель Аля Кондратьева 335 кубический метр об'еман „СССР ВР—31“ сферический аэростат дене шкенжын чоҥештымашыжым пеш чаплын шуктен.

Тудо 14 май 20 шагатат 53 минутышто лектын каен. 15 май 19 шагатат 37 минутышто „СССР ВР—31“ Пензенский область, „Красный партизан“ колхозын территорийышкыже сайын волен шинчын.

Самырык воздухоплаватель Аля Кондратьева 22 шагатат 44 минутышто тура 500 километр наре чоҥештен. Тудо шкенжын чоҥештымашыже дене тӱрлӧ категориян аэростат-шамычлан кужун да торашке чоҥештымаште ӱдрамаш-шамычын 16 рекордым ыштен. Тидын деч посна тудо 5 ий ожно французский воздухоплаватель Жорж Кормьенын установитлыме международный рекордшым сеҥен. Тыгай аэростат дене тудо 1934 ийыште южышто 22 шагатат 34 минут лийын ыле.

Аля Кондратьеван чоҥештымыже нерген материалым утверждатлаш ФАИ-ш колтымо.

* * *

Аля Кондратьева 1915 ийыште Чита олаш пашазе ешеш шочын. Тудо Москваште электрозаводын ФЗУ-штыжо тунемын, а варажым тиде заводышто слесарьлан пашам ыштен. Воздухоплавательный школым тунем пытармек тудо пилотлан пашам ышта. Тудо тӱрлӧ аэростат дене 30 гана наре чоҥештен.

Йоча ансамбль

Эльтаркач НСШ (Карачаевский АССР) пелен муро ден куштышо йоча ансамбль почылтын ыле. Областной олимпиадыште тудо первый верым налын.

Йоча кӱртньӧ корно

Горький олаште йоча кӱртньӧ корным строитлаш тӱҥалыт. Тудо километр кутышан лиеш.

У кӱртньӧ корно у тунемме ийлан ыштен шукталтшаш.

Башкирский АССР-ын правительственный пӧртшӧ.

Н. А. Щорслан памятник шындалтеш

30 августышто легендарный полководец Николай Щорсын колымыжлан 20 ий темеш. Тиде кечылан Чернигово олаште Щорслан памятник ыштен шукталтеш. Кызыт харьковский скульптор-шамыч М. Лысенко ден Л. Муравин памятниклан моделым ыштен ямдыленыт. Щорс пурла кидшым кӱшкӧ нӧлталын имне ӱмбалне шинчыше лиеш.

Самырык биолог-шамычын олимпиадышт лийшаш

Московский университет тений ыжым самырык биолог-шамычын олимпиадым эртара.

Школьник - шамычлан тиде олимпиадылан кенгежымак ямдылалташ пижман. Тидлан кажне школьник растений, животный - шамыч дене наблюденийым ыштышаш. Тиддеч посна коллекцийым, гербарийым ыштен ямдылыман. Тыгай материал лиймек, школьник-шамыч олимпиадыште участвоватлаш правам налын кертыт.

Поездым утарен

5-ше классыште тунемше Ваня Колышкин (Большевский школа, Московский область) кӱртньӧ корно воктен мӧҥгӧ толмыжо годым рельс торлымым ужын. Тудо тунамак поезд ваштареш шке пионерский галстукшым рӱзен куржын. Машинист тудын сигналжым пален да поездым шогалтен. Поезд крушений лийме деч утаралтын.

ГЕРОИЧЕСКИЙ ЙОЧА-ШАМЫЧ

— Тушманым сеҥашлан шукырак тунемаш, эше утларак сайын кредалаш кӱлеш... Тиде лозунг китайский молодежь да йоча-шамыч коклаште эн популярныйлан шотлалтеш.

Японский захватчик-шамыч китайский школа-шамычым пытарат. Японец-шамыч 15 тылзе жапыште китайыште шупшын налме районлаште (точный огыл данный почеш) 75 тӱжем утла школым шалатеныт. Ик Шаньдун провинцийыште гына 20 тӱжем школым грабитлыме да йӧршеш шалатыме. Туге гынат, нуно китайский калыкын лыпландарен огыт керт. Японец-шамычын шупшын налме районлаште захватчик-шамыч ваштареш ненависть чот кушкеш.

Теве Японский военщинын шупшын налме Цзянсу провинцийыште чыла школа-шамычым шалатыме гынат, йоча-шамыч садак тунемыт. Нуным кресаньыкпӧртлаште туныктат.

Японец-шамычын преследованийышт деч аралалтын йоча-шамычым ик жаплан пещерлаште, чодраште туныктат. Тыгай пещерлаште туныктымо школа-шамыч Баодина, Хебей провинцийлаште шуко улыт.

Японец-шамыч Бейпиныште, Шанхайыште, Тяньзиныште, Нанкиныште да моло вереат центральный китайский правительствын издаватлыме учебник, книга-шамычым из'ятленыт. Нунын олмеш шкеныштын „учебникышт“ дене туныктат. Американский „Эйша“ журнал тиде „учебник“ гыч налме икмыняр снимкым пуртен. Ик снимке тыгай улмаш: китайский йоча „китайысе природын дарьже“ подносым кучен шога, а китайский йоча-шамыч группа японский солдат-шамычым саламлат. Тиде шонен лукмо шояк снимке дене нуно китайский школьникшамычым ондалнешт. Но ондален огыт керт. Японец-шамычын шупшын налме районлаште илыше китайский школьник-шамыч захватчик-шамычын шакше улмыштым, янлыкланымыштым раш палат. Нуно шакше японец-шамычын лу тӱжем дене ялым, школым, библиотекым йӱлалтен, шалатен пытарымыштым, тӱжем дене титакдыме ӱдрамаш, йоча, шонго-шамычым янлыкла пуштедымым, уло китайский калыкын йӧсӧ положенийыште илымыжым шинчат. Нуно тиде нерген палат веле огыл, но ешышт

Китайский студентка тура лӱяш тунемеш.

дене пырля японский захватчик-шамыч ваштареш героически кредалмаште активно участвоватлат.

Йоча-шамыч коклаште пионерский организаций кугу пашам ышта. Нуным инициативше дене китайский йоча-шамыч коклаште „тунемшаш верч“ движений кумдан шарлен. Кызыт шуко тунемде илыше йоча-шамыч тунемаш тӱҥалыт. 22-30 ий ожно китайысе ӱдрамаш-шамыч пеш заботный лийыныт. Изи ӱдыр-шамыч 5-6 ияш гычак кул лийыт улмаш. Нуно тунемын кертын огытыл. А кызыт китайысе ӱдрамаш-шамыч шуко ончык каеныт. Школышто изи ӱдыр-шамыч обороныльн оксам погаш полшат. Кугырак ӱдыр-шамыч госпитальлаште пашам ыштат, милосердий сестрам ямдылыше курслаште тунемыт.

Китайский школьник-шамыч шинчымашым налашлан веле огыл, но эше сайрак кредалаш, тыге японский захватчик-шамычым йӧршешлан сӱмыралаш тунемыт.

Мемнан творчествына

Лўдымӧ сокол-шамыч

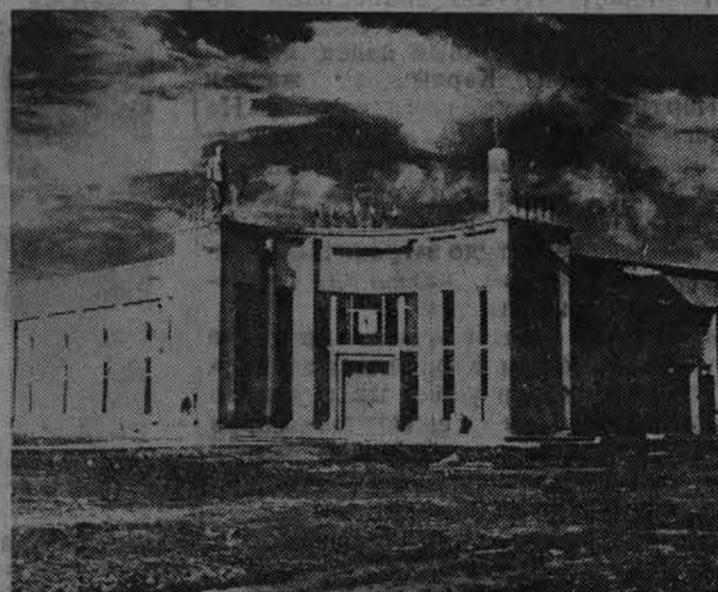
Мўгырен „Москва" чоҥештыш
Вўдылалте пыл коклаш.
Коккинаки, Гордиенко—
Тудын чапле экипаж.
Север мланде нуным ужын.
Кодо шыпак шарналтен:
„Колтенам мый кодшо шошым
Уна-влакым ужатен".
Курык-шамыч икте-весе
Орын кўш шуйналт ончат
Шўдыр-шамыч, тылзе, кече
Сокол-влакым саламлат.
Теҥыз валне тўтыра йыр
Тӧча корным петыраш.
Кўдырчан да шолеман йўр
Кўртньӧ шулдырым кыра.
Лийже велз тўтыра йыр
Кырже велэ шолем йўр
Йӧсым садак сокол-шамыч
Кеч могайымат сенат.
Чакнен огыл кўртньӧ кайык
Шонымашыжым шуктен.
Эше чаплын волгалт кайыш
Мемнан знамяна шарлен.

Азманов Тойблат.

Колхозный пасушто

Элнажым вўчкен шошо толын
Ласкан лай шупшале чылам.
Эр кече ончале „шыр" воштыл
Ший йолжым шаркалыш кумдан.
Толдалыч тўшкан шырчык-шамыч
Куан дене моктышт саднам.
Кавашке турий-влак чўчкалыч
Пашашке вучен колхознам.
Ўян кумда мланде шўлалтыш,
Топланыш мемнан пасуна.
Кугешныше трактор чот мурыш,
Курале нурнам озала.
Моткоч йӧратен шошо эрым
Кумда нур ўмбаке лекна.
Кумда у каш-влак савырналтыт
У мур ден йонга машина.

А. Айгузин.

Йошкар-Оласе „Рекорд" у кинотеатр. Фото М. Чуршуковын.

Йошкар знамя, лойго!

Йошкар знамя, тый,
Кумда ты элнаште
Виян ловыкталт,
Чолгыжал кечыла!
Знамям кучен ме
Йӧсым да нелым
Сеҥен улына да
Сеҥен каена.
Знамя йўмаке
Миллионын шогалын
Тулышко, вўдыш
Лўдде пурышна.
Знамям, винтовкым
Ме кидышке налын
Тошто тўням
Шалатен улына.
Зимний дворецыш,
Келге Сивашыш,
Куго, гўжлалше
Пычкемыш тайгаш,
Пуля йўр вошт
Ончык атакыш
Знамям нӧлтен
Каенна ме сеҥаш.
Йошкар знамя, тый,
Чолгыж да лойго!
Мемнан эл ўмбалне
Коят кече гай.
Шукерте кораҥын
Мемнан дечын ойго.
Илыш—пеледыш,
Сылнешт толшо май!
Йошкар знамя, тый,
Каваште, вўдвалне.
Знамя ден сылнын
Тўрлалтын урем.
Древний Кремлын
Кў башня ўмбалне,
Знамя, мый тыйым
Ужамыс эре.
Тул, шикш, пожар гочын
Винтовкым кучалше
Китайский боец
Тыйым, знамя, ужеш.
Кугу курыкла гыч,
Развалин кокла гыч
Вўр ден леведалтше
Испаний ужеш.
Лишем толеш пагыт
Кунам заводла гыч,
Ола гыч, ялла гыч,
Чодра гыч, йыр-ваш
Винтовко дӧн знамям
Налеш пролетарий
Кумда мланде шар гыч
Тушманым йӧршешак
Кырен шалаташ!

Макс Майн.

Каныш ЖПП

Чинчын-вунчын пеледалтын
Ял шенгелсе олыкна.
Кече йол дене шийла койын
Эҥер йылгыжын йога.

Урок пытыш. Эрла каныш.
Каена ме каналташ,
Олыклашке да сатерыш,
Вўд воктеке кол кучаш.

Пушыш шинчын лўнгалтын
Вўд ўмбачын каена.
Йўштылаш рўжге пуралын
Колла ийын коштына.

Сай каналын каныш жапым
Пенгыдемын кушкына,
Школыш коштын кажне кечын
Наук вийым палена.

Азманов Т.

УЛАН ИЛЫШ

Але кече лектын огыл,
Ял помжалтын пеш эрден.
Колхоз калык ик еш гае
Нур пашашке легылден.

Колхознан кумда пасужо,
Мўкш отар гай вел сурга.
Шочын шуко шурнынаже,—
Кажнын шўмжӧ куана.

Машина почеш йоген
Уржана кылта лиеш.
Лийын шурно мемнан шуко
Садлан кумыл нӧлталтеш.

Шурно вуйжо нелэ пеш
Мотор шочын шурнына.
Культураҥын виянгеш
Кажне кечын колхозна.

Але кече нӧлтын огыл,
Ял помжалтын пеш эрден.
Колхоз калык мўкш еш семын
Нур пашашке легылден.

Сергей Эчан.

АННА СТЕПАНОВНА НОВОСЕЛОВА

„Дан приказ: ему—на запад,
Ей—в другую сторону...
Уходили комсомольцы
На гражданскую войну...

Ял мучаште куд угылан, ик гай тӧр пырия дене ыштыме у пӧрт дек лишемме семын мур йўк эре чотырак да чотырак шокта. Каласымат ок кўл, те вигак паледа—тиде школа. Лач кум ий ончыч тиде олмышто арым шудо-шамыч мардеж дене лўшкен шогеныт.

Кызыт тышне Русско-Шуйский начальный школа.

Школ кӧргыш пурмек, культур тўс шинчашкет вигак перна: пӧрт кӧргӧ ару, окналаште тӧрлӧ декоративный сад, пырдыжыште вождь-шамычын портретышт. Вот тиде школышто орденоносец Анна Степановна Новоселова туныкта. Шонгырак гынат, тудым кеч кунамат шыргыжалшым, куанышe чурияным вашлият.

Анна Степановна шке илышыже нерген теве мом ойла:

—Мый йорло кресаньыкын ўдыржӧ улам. Изинекак ача деч посна кодаш вереште. Мыланем корным почашлан лийын да илен лекташлан авам кухаркылан пашам ыштен. Шкенжын надраш оксаж дене мыйым туныкташак тыршен. Стипендий налме нерген тунам шоналташат тошталтын огыл. Тунеммылан ий еда 22 теҥге оксам ўмбач налыныт.

Тудо жаплан кухарка-шамычын шочшыштым йӧратен огытыл, нуным туныктыде кодаш тыршеныт. Школлаште дисциплина палочный лийын. Учитель-шамыч тунемшым кыреныт, тӧрлӧ семын наказатленыт, кочкыш деч посна коденыт.

Мыйденемат тыгай случай лийын. Ик гана черкыште моло гунамсе гаяк кумалына ыле. Алагузе мый ӧрканенрак кумалынам. Молитвам туныктышо мый декем тольо да ўп гыч кучен кынелтен шогалтыш. Шыдыж дене мыйым нелшаш гай шучкын ончале да:

—Три дня без обеда!—манын кычкырал шындыш. Тунам мый кум кече кечвал кочышым кочде коштынам.

Учительница Кедрова йорло еҥым ок йӧрате ыле, садлан шке урокыштыжо тудо мый дечем ик ганат йодын огыл. Моло йорло-шамычын йочашт денат тыгак лийын. Мыйын учительский паша 1909 ий гыч тўҥалын. Тиде жапыште шуко шўдӧ йочам туныктенам. Нуно кызыт инженер, летчик, шукышт учитель лийыныт. Мый нунын дене моктанем, кызытат школышто шўдӧ наре йочам воспитатлем.

* * *

Анна Степановна Новоселован туныктымо школжо кугуак огыл, 83 тунемше уло. Нуно чыланат пеш дружный, ваш-ваш чот келшыше улыт.

Школышто воспитательный пашам сайын шындаш тунемше-шамычын ача-авашт дене пеҥгыде кыл кучымаш чот полшен. Кажне чырык пытымек Анна Степановна родительский погынымашым эртара. Тыгай погынымаш учительланат, тунемше-шамычланат кугу пайдам пуа.

Пионерский отряд—школын гордостьшо. Отрядыште 37 пионер уло—чыланат хорошо да отлично отметка дене тунемыт.

Пионер-шамыч кокла гыч шукышт мӧҥгыштышт заниматлыме уголокым ыштеныт. Испытаний жапыште нуно режим почеш заниматлат. шкеныштым огыт перегружатле.

Социалистический соревнований кугу верым налын шога. Тунеммаште ваш-ваш полшымо дене кызыт школышто начарын тунемше-шамычым йӧршеш пытарыме.

4-ше классыште тунемше отличник-шамыч: Бахтин Коля, Бахтина Нина, Зубарев Шура, Самойлова Катя, Трегубова Клара, Сабанцев Миша начальный школым похвальный грамота дене тунемын пытараш мутым пуэныт.

Орденоносец А. С. Новоселова отлично тунемше-шамыч коклаште „Пограничники" книгам лудеш. Фото С. Чуршуковын.

* * *

Анна Степановна туныктымо пашаште 30 ий наре ышта. Тиде жапыште тудо тўжем наре йочам туныктен, шке опытшым самырык педагог - шамычлан эреак пуаш тыршен.

Тиддеч посна тудо тале общественница. Колхозник-шамыч коклаште массовый умылтарымаш пашам ышта. Киров лўмеш колхозышто ВКП(б)-ын 18-ше с'ездын материалжым эреак умылтара.

Школьный обучений пашам, ялласе школлаште йоча-шамычым советски воспитатлымаш пашам сай шындымылан да ялысе общественный илышыште активнын участвоватлымылан СССР Верховный Совет Президиум Анна Степановна Новоселовам Трудовое Красное Знамя орден дене наградитлен.

Тыгай кугу награда пумылан тудо советский правительство ден партийлан кугу таум каласа:

—Советский учительство верч тыршымыштлан, мыланем тыгай кугу награда дене доверий ыштымылан партий ден правительствылан кугу тау.

Шкемын туныктымо пашам эше саемдаш да педагогический пашан мастер лўмым честь дене сулаш мутым пуэм.

АНДР. РЕЧКИН.

50

Советский павильон почылтын

17 майыште Нью-Йоркысо всемирный выставкыште советский павильон почылтын. Советский павильоным почмо торжествошто государственный департаментын (иностранный паша министерствын) председательже Гендерсон, американский представительже да шуко моло-шамыч лийыныт.

Павильоным почмо годым ойлымо речь-шамычым пӱтынь эл мучко радио дене передаватлыме.

Советский павильоным Вашингтонысо СССР полномочённый представитель Уманский йолташ почын.

Выставочный комитетын председательже Уэлен—советский павильон ик эн привлекательный павильон,—манын ойлен.

Кисловодскыште клинический санаторийын грязелечебницыжым ыштен шуктымо. Тыште сердечно-сосудистый черым нарзанный ванна да лечебный лавра дене эмлаш тӱҥалыт.

Снимкыште: У грязелечебница. ТАСС Фотохроника.

КИНО

„БОРЬБА ПРОДОЛЖАЕТСЯ“

1937 ий. Фашистский Германийын ик олаже. Комсомолец-шамыч Карл Мерц, Гильде Булле да нунын йолташышт фашизм ваштареш кучедалыт. Партиец Фриц йолташын кӱштымыжӧ почеш нуно орудийный заводысо пашазе-шамычлан листовкым луктыт.

Пашазе шамыч коклаште антифашистский влияниййым пытарашлан лийын завод дирекций спектакль да танце дене вечерым ышта. Но спектакль кӱрылтеш. Залыште фашизм ваштареш кредалаш ӱжшӧ листовка-шамыч шарлат. Обыск лиеш. Штурмовик-шамычын обыскышт нимогай результатымат ок пу.

Шарфюрер Гарри (штурмовик взводын начальникше) листовка шарымаште комсомолец Карл Мерцым подозреватла. Но Гарри тудым причина деч посна арестоватлен ок керт. Садлан тудо Карл дене вес семын расправым ышташ решитла.

Заводышто у смертоносный газым испытатлыме амал дене, ончычак локтылмо противогазым чиктымек, Карлым окуриваний комнатышке пуртат. Но Фриц (газовый лабораторийын механикше) испытательный камерышке газ олмеш кислородым темен, тыге Карлым колымаш гыч утара.

Тунам Гарри Карлын вургемышкыже йыштак листовкым чыка, обыск годым листовкым муыт да арестоватлат.

Карл Гестапон мланде йымалсе тюрьмаште. Тудын деч йодыштыт, кырат, тудын деке провокаторым колтат.. Но тудо шкенжым пентыдын куча. Фашист-шамыч тудын деч нимомат пален налын огыт керт.

Пӱтынь подпольный организацийым пален налашлан Карлым ик жаплан тюрьма гыч луктыт. Но Карл тыште революционный пашам ышташ лийдыме нерген пален валеш. Йолташыштын полшымо дене тудо заграничный паспортым налеш да Германий гыч кая.

Испанийыште кредалме годым Карл ондакше шарфюрер улшо, ынде мятежникын сержантше—Гарри дене вашлиеш. Тыште Карл Гаррим пуштеш.

Кинофильм гыч ик сӱрет.

Республиканец-шамыч интервент-шамычым шке позицийышт гыч атака дене поктен колтат.

Верде остров океанышке вола

Тихий океанысе Верде остров кенета океанышке волаш тӱҥалын. Островын 4 тӱжеман калыкше эвакуироватлалтеш.

Верде—Филиппинский архипелагын кугуак огыл островшо. Тудо Мосон ден Миндоро остров коклаште. (Манила гыч 110 километр наре лиеш).

Красногорский чодра завод НСШ-ын 1-ше классыште отличный тунемше Колбин Боря школыш кая.

Фото А. Овечкинын.

Художественный литературым куанен лудам

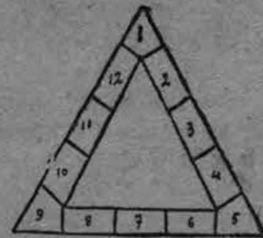
Южо тунемше-шамыч художественный литературым лудаш пешак ӧрканат. А художественный литературым лудмек йылме лывырга, рушла ойлаш тунемат. Мый М. Горькийын „Мать“, „Детство“, А. С. Пушкин „Капитанская дочка“, моло книга-шамычымат лудынам.

Семенов Миклай.
Шор-уньжо НСШ,
Морко район.

Сатым кушта

Шеншедӱр начальный школышто тунемше Кудряшов Ваня шкенжын ботанический комнатыште уло. Тудо шуко тӱрлӧ сатым кушта. Комнатыште садлан келшыше температурым термометр дене пален шога.

Сергеев Аркадий.
Морко район, Аз'ял НСШ, 6-шо класс.

ЗАДАЧА

Тиде треугольникын чыла могырысо числам вашталтыл шындымек чылаже 34 лекше.

Елькин А.
Великополь НСШ,
Оршанка район.

Туштан сӱрет

Кок маска иге-шамыч аваштым йомдареныт. Нунылан аваштым кычалаш полшыза.

Ответ-шамыч

(10 майысе „Ямде лий“-ым ончо).

Могай ола: Аян.

Могай животный: Кит

Эн ончыч чын ответым колтеныт. Муравьев Миша (Йошкар-Ола педучилище), Байков Михаил (Елеево НСШ, Косолоп район).

(16 майысе „Ямде лий“-ым ончо)

Чайнворд

1. Апалач. 2. Чита. 3. Алдан. 4. Некрасов. 5. Виктория. 6. Ямал. 7. Лото. 8. Осло. 9. Орлеан. 10. Нигер. 11. Ракета. 12. Антрацит. 13. Тарим. 14. Метр. 15. Ромен Кош. Чын ответым Байков Василий (Шернур средний школа) колтен.

РЕБУС: Капитан ӱдыр.

РЕЛИГИИ ВАШТАРЕШ КУЧЕДАЛМАШ—КОММУНИЗМ ВЕРЧ КУЧЕДАЛМАШ

Религий—айдем сознаниййште капитализмын ик эн реакционный пер ежитокшо.

Кугыжан Российыште тыгыде крестьянский озанлык-шамыч природын стихийный вийже дене: кукшо ийгече, неурожай, шолем да тулеч моло дене кучедалын кертын огытыл.

Тунам пычкемыш, культурдымо да забитый кресаньыклан чыла ял озанлык паша ала могай святойын кидыштыже улмыла койын.

Ятыр вере Никола, Семык, Троица, Ильян кече, Спас да моло тошто пайремым але мартеат пайремлат.

Религиозный пайрем годым ожно да кызытат поп-шамыч шке интересыштлан лийын, йӱмашым, развратым да тӱрлӧ контрреволюционный агитацийым шарышашлан шемер масса коклаште влиянийыштым оказыватлаш тыршат.

Поповщина нине пайремым шкенжын шкурнический цельжылан, калык коклаш религиозностьым шарышашлан использоватла.

Чыла религиозный пайрем-шамыч эн нелепый дикарский обряд-шамыч дене эртаралтыт.

Теве Семык пайремым налына. Семык пайрем древний славян-шамычын улмаш. Нуно тунам растительный дух-шамычлан ӱшаненыт, вине дух-шамыч шурно шочыктымаште, шудо кушмаште, чодра сылнештмаште полшат манын шоненыт. Савдене тӱрлӧ обрядым эртареныт да нунын деч полышым йодын кумалыныт. Вес могырым, славян-шамыч колышо-шамычлан ӱшаненыт, нуно илаш полшат манын шоненыт, садлан тиде кечылаште нуным сийленыт, нунын деч полшаш йодыныт.

Но жап ятыр эртымеке, славян-шамычын семык пайремышт церковный пайремыш севырвен да южо вере Троицын дене иктыш ушвен.

Семык шошо паша тӱналме жапыште лиеш, садланак тудо моткоч вредный да реакционный. Тудлан кӧра паша кӱралт кертеш да шемер-шамычым ангыраш полша.

Утларак кумдан шарлыше кенежымсе религиозный пайрем—тиде „троица“. Троица пайрем, поп-шамычын ойлымышт почеш, пуйто кум лицо „святой троица“ лӱмеш—юмо, эргыже да святой шӱлыш лӱмеш установитлыме. Черкын туныктымыжо почеш, нине кум лицо пырля ик единый юмо семын существоватлат, да тудо жапыштак посна-посна улыт. Но тиде йӧршеш лийдымаш, кӱлеш окылым ойлыштмаш, тудын нерген религиозный культын шке служительже-шамычат ойленыт.

Троица годым верующий-шамыч илыме верыштым, молитвенный пӧрт-шамычым сылнештарашлан пеш шуко самырык куэ-шамычым руэн локтылыт.

Мутлан, троица кечылаште кызытат але илыме вер ыштым сылнештараш ик самырык пушенге гыч руаш пуаш гын, Марийский республика мучко 11400 самырык куэ локтылалтеш. Мутат уке, тиде обряд мемнан чодра озанлыклан, вӱд запасым аралымаште, а тыгеже социалистический земледелийланат пеш кугу эҥгекым конда.

Троицын да моло религиозный пайрем кечылаште ятыр вере кызытат йӱмаш кая, тидыже хулиганствыш, кредалмашыш, сусыртымашыш конда. Тыгай пайрем кече шамыч предприятий да колхозлаште труд производительностьым волтат.

Верующий-шамычын религиозный бытыштышт алемарте Илян кече кугу верым налын шога.

Шонен лукмо Илья пророк пуйто кӱдырчӧ да волгенче дене заведыватла. Ожно енг-шамыч природын явленийже-шамычым чын умлен огытыл, кӱдырчӧ да волгенче каваште фантастический Илья пророк улмӧ дене лиеш манын шоненыт. Ончет гын, тиде чыла шояк.

Конечно, тыгай пайрем-шамыч ял озанлыклан вред деч молым нимомат огыт конда.

Религия—урожайын моткоч шучко тушманже, колхоз-шамычын ярый противникше.

К. РАДАЙКИН.

Отв. редактор—
И. М. МУЗУРОВ.

Уполн. Марглавлита № А—475. Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже.